

ETIC ȘI ESTETIC ÎN ARTA FOTOGRAFICĂ

Conf. Ing. **Sylviu Comănescu**
Hon EFIAP

Cuvântul etică provine din greaca veche „ethikos” însemnând „obiceiuri”, și anume obiceiuri de comportament al oamenilor. În fond, ce este etica? Nu tocmai totalitatea normelor de conduită morală corespunzătoare ideologiei unei anumite societăți? Ori, scopul conduitei umane a societății noastre nu poate fi determinat decât plecând de la înțelepciunea sănătoasă a poporului – rod al unei îndelungate acumulări calitative – corelat în perfect acord cu concepția teoretică înaintată a ideologiei noastre științifice despre lume.

În fond, ansamblul acestor norme de conviețuire, de comportament al oamenilor unii față de alții, ca și față de colectivitate și a căror încălcare nu este sancționată de lege, ci de opinia publică, nu constituie subiectele altor imagini fotografice realizate la noi?

Este cât se poate de evident că întreaga activitate de creație fotografică, dezvoltând tot ceea ce este pozitiv în experiența dobândită pînă acum și eliminând unele lipsuri, este așezată tot mai deplin pe ideea fundamentală că, prin conținutul și forma sa, imaginea trebuie să fie, în tot mai mare măsură, un mijloc de educație, contribuind la formarea și dezvoltarea omului nou, la afirmarea tot mai largă în viață a principiilor eticii și echității socialiste, a concepției revoluționare despre lume și viață, a mărețului program de făurire a societății socialiste și înaintării României spre comunism.

Sporirea anuală a numărului de expoziții de artă fotografică a avut, printre altele, și o influență pozitivă asupra stimulării creației, afirmându-se cu vigoare expoziții pe teme politice și sociale, capabile să răscolească conștiința vizitatorului – publicul larg – și să-i pună probleme de tot felul, dar în special etice și de interes general cetățenesc. Subiecții celor mai valoroase imagini sînt în general contemporanii noștri, surprinși de aparatul de fotografiat la locul de muncă, în societate, în familie sau la odihnă. Numeroasele expoziții realizate în acești ani demonstrează convingător că arta fotografică românească este o adevărată școală a vieții, o imagine convingătoare a eroismului și frumuseții epocii noastre revoluționare.

O întrebare care se pune este și a ceea ce eficiența educativă a acestor expoziții este multumitoare în ra-

port cu eforturile de toate felurile care se fac pentru realizarea lor. Cum mutațiile de această natură nu se pot remarca de la o zi la alta, este greu a se evalua această eficiență, ci cel mult să se formuleze unele anticipări care, după opinia multor oameni, par promițătoare și pline de speranțe.

O trăsătură de asimilare a noii noastre etici este fără îndoială și elementul estetic al expozițiilor fotografice, această estetică, care înglobează legile și categoriile artei, considerată deci ca forma cea mai înaltă de creație și de receptare a frumosului.

Evident că nu toate expozițiile sînt de aceeași valoare estetică, dar ceea ce se arată îmbucurător este că prin procesul de maturizare a artei fotografice românești, numărul realizărilor estetice este din ce în ce mai mare. Dar cine este în măsură să stabilească o ierarhie a valorilor estetice ale realizărilor fotografice de la noi? Doar o celebră maximă spune: „De gustibus et coloribus non disputandum” care, în înțelepciunea poporului nostru, sună mai evident așa: „nu-i frumos ce-i frumos, e frumos ce-mi place mie”. Maximă ce pune în încurcătură chiar și pe cei mai inițiați, cum a fost marele enciclopedist Diderot, care într-una din scrierile sale din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea arăta:

„Toată lumea vorbește despre frumos; este admirat în operele naturii, este cerut stăruitor în lucrările de artă; calitatea aceasta este adorată sau refuzată în orice moment; totuși, dacă-i întreb pe oamenii cu gustul cel mai sigur și mai rafinat, care îi este originea, natura, care îi este noțiunea precisă, ideea veritabilă, definiția exactă, dacă este ceva absolut sau relativ, dacă există un frumos etern, imuabil, care este lege și model al frumosului subordonat sau dacă, în această privință, frumusețea se aseamănă modelor, vezi imediat că păreri sînt împărțite și că unii își mărturisesc ignoranța, iar alții cad în scepticism”.

Un răspuns multumitor la întrebarea menționată, nici pînă astăzi, nimeni n-a reușit să-l găsească. Să fie publicul, ca beneficiar al acestor realizări?

Intr-o oarecare măsură publicul, prin participarea sau neparticiparea sa la vizionările expozițiilor fotografice, să constituie un răspuns? Frumosul este mai degrabă o chestiune de sentiment, decît de rațiune și este neîndoios că

există în toți oamenii un simț natural și propriu pentru frumos. Dar, nu de puține ori, la un răspuns afirmativ al publicului s-a opus răspunsul negativ al criticilor. Niciodată oamenii nu s-au putut înțelege asupra frumuseții; dimpotrivă, „urîțenia provoacă o aprobare unanimă conchide paradoxal Francis de Miomandre într-una din scrierile sale.

A împărți realizările fotografice, ca de altfel orice operă de artă, în „frumose” și „urite” constituie o greșeală pe care o sancționează cu autoritate sedimentarea în timp a acestor producții, fiindcă numai „frumusețea este nemuritoare și materială”, așa cum remarca Platon – marele filozof al antichității. Deci să lăsăm viitorului să dea acest răspuns.

Un alt aspect al eticii, corelat de data aceasta cu cel al echității și care apare nefiresc este acela al neremunerării corespunzătoare a activității de creație a fotografului, ca și unele neîmpliniri conform legilor drepturilor de autor. Evident, că acest fapt nu constituie un element stimulatив nici moral și nici material pentru artistul fotograf. Totuși, nu de puține ori, s-a remarcat calitatea excelentă a imaginilor fotografice, ceea ce atestă în plus pasul: una și probitatea profesională a școlii românești de artă fotografică. Este de datoria conducerii AAF-ului ca, sprijinindu-se pe aportul tuturor membrilor săi, să obțină îndreptarea acestei situații.

În fond, ceea ce este mai important pentru noi, decît de a modela prin realizările noastre fotografice – bune sau rele – considerate, evident, subiectiv sau obiectiv de noi, de a modela personalitatea umană în raport cu mutațiile de un dinamism și de o complexitate fără precedent, care au loc în viața societății noastre sub acțiunea benefică a ideilor esențiale umaniste-revoluționare a conducerii țării noastre? Omul nou, omul contemporan, pe care sîntem și noi chemați, artiștii fotografi, să-l formăm, are de parcurs cu demnitate și echitate, una din cele mai fructuoase etape din cîte a cunoscut istoria poporului nostru, etape în care omul de pretutindeni, popoarele de pe toate meridianele se confruntă cu un complex de contradicții, pe care trebuie să le domine, în virtutea idealurilor de adevăr, de bine, de egalitate, de echitate, de pace la toate nivelurile.